

Doctor of Philosophy in Social Sciences Association
Ramkhamhaeng University

สันติภาพเชิงพุทธ: แนวคิดและบทบาท การสร้างสันติภาพของพระสงฆ์ไทย The Buddhist Peace : The Idea and role in Peacebuilding of thai Buddhist Monks

พระครูประโชติรัตนการ รตนโชโต (น้อยศิริสุข)¹

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นการวิจัยผสมผสาน คือ การวิจัยเชิงเอกสารกับการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสันติภาพเชิงพุทธ (2) เพื่อศึกษาแนวคิดและบทบาทการสร้างสันติภาพของพระสงฆ์ไทย และ (3) เพื่อวิเคราะห์แนวคิดและบทบาทการสร้างสันติภาพของพระสงฆ์ไทย

ผลการวิจัยพบว่า สันติภาพ หมายถึง ความสงบภายในจิตใจไม่ก่อปัญหาให้กับตนเองสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตที่สงบสุขถาวร พระพุทธศาสนาที่มีอายุยืนยาวมาถึงปัจจุบันนี้ได้ เพราะว่าพระภิกษุสงฆ์ไทยได้มีแนวคิดและบทบาทได้ทำหน้าที่ต่อพระพุทธศาสนาที่เป็นสัมมาทิฐิ จึงเป็นเหตุทำให้เกิดสันติภาพถาวร สันติภาพจำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ (1) สันติภาพระดับโลกียะ และ (2) สันติภาพระดับโลกุตระ วิจัยเล่มนี้ได้เสนอแนวคิดและบทบาทของพระสงฆ์ไทย 6 รูป ได้แก่ (1) พระพรหมคุณาภรณ์ เสนอแนวคิดที่ว่า ตัณหา มานะ ทิฐิ เป็นตัวทำลายสันติภาพ การสร้างสันติภาพด้วยศีล สมาธิ ปัญญา (2) พระพุทธทาส เสนอแนวคิดที่ว่า รากะ โทสะ โมหะเป็นรากเหง้าแห่งความขัดแย้ง การสร้างสันติภาพ คือสมณะวิปัสสนา (3) พระไพศาล วิสาโล เสนอแนวคิดที่ว่า รากเหง้าแห่งความขัดแย้งได้แก่ ตัณหา มานะ ทิฐิ การสร้างสันติภาพ คือ เมตตา กรุณา ขันติ อวิหิงสา (โอวาทปาฏิโมกข์) (4) พระประธานาณัติ เสนอแนวคิดที่ว่า ความขัดแย้งเกิดจากการทุศีล สร้างสันติภาพได้ด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา (5) พระครูภาวนาวิรัช เสนอแนวคิดที่ว่า ความขัดแย้งเกิดจากการทุศีล สร้างสันติภาพได้ด้วย ทาน ศีล ภาวนา และ (6) พระครูสุนทรมนต์ดาม เสนอแนวคิดที่ว่า ความขัดแย้งเกิดจากโลภะ ไม่สันโดษ สร้างสันติภาพได้ด้วย ทาน ศีล ภาวนา

ผลการวิเคราะห์ สาเหตุแห่งความขัดแย้งเกิดจากการทุศีล ทิฐิความยึดถือความเห็นของตนเองเท่านั้น และตัณหาหรือโลภะหรือ ความไม่สันโดษ การสร้างสันติภาพนั้นต้องประกอบด้วยการรักษาศีล สมาธิ เมตตา กรุณา ขันติ ภาวนาปัญญา

คำสำคัญ : สันติภาพเชิงพุทธ การสร้างสันติภาพ พระสงฆ์ไทย

¹ ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Abstract

This thesis be the research integrates be manner document research and manner quality research, there is (1) objective for study and (2) manner Buddha peaces for studies the idea and building peace role of 2. Buddhist Thai priests for analyse the idea and building peace role of Buddhist Thai priest , the research result meets that peace, mean the calmness within the mind, do not make problem give with oneself the social and the environment which be significant build [wasp] way of peaceful permanent life old Buddhism has endured to arrive (in/at) nowadays because, Thai monk has had the idea and a role perform to build [wasp] the Buddhism that are come to, then the cause causes permanent peace the peace separates to are 2 a kind, for example, level worldly peace level world peaces, research this get present the idea and a role of 6 Buddhist Thai picture priests for example (1) carpet your monk supports, present the idea that passion, persisistence be formed destroy the peace building peace with the religious precept, concentration, (2) Buddha intellects are slave present the idea that lust anger the delusion is conflict rhizome, building peace, be (3) meditation monk unambitiousnesses are vast present the idea that conflict rhizome is for example passion persisistence building peace be kind-hearted , please patience a homily throws to knock (4) people farm ascetic monk, present the idea that the conflict is born from badding religious precept, build the peace has with religious precept, concentration (5) teacher intellects pray Wirat, present the idea that the conflict is born from badding religious precept, build the peace has with have religious precept pray and (6) soft wisdom sharp teacher, present the idea that the conflict is born from, not solitude build the peace has with to have religious precept pray, analysis result, conflict cause is born from badding religious precept the hold on opinion of oneself only, and the passion or the not solitude building that peace must compose religious precept preservation concentration be kind-hearted please patience pray the intellect.

Keywords : The Buddhist Peace, Peacebuilding, Thai Buddihist Monks

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา จึงมีคำกล่าวกันโดยทั่วไปว่า “ประเทศไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ” แม้ในกฎหมายจะไม่กล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญก็ตาม สังคมไทยส่วนใหญ่จึงมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาแทบทุกช่วงของชีวิต เช่น ไปวัดวันพระ ทำบุญวันเกิด ทำบุญทักษิณานุปาทานหมายถึง การทำบุญอุทิศให้แก่ตาย ทำบุญตักบาตรทุกเช้า เป็นต้น กล่าวอีกนัยหนึ่งคือเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาตั้งแต่เกิดถึงเสียชีวิต ในอดีตสมัยพุทธกาลหรือหลังพุทธกาล พระพุทธศาสนานั้นประกอบด้วยบริษัท 4 คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ส่วนพุทธศาสนาเถรวาทเชื่อและปฏิบัติกันว่า ภิกษุณีสูญหายไปนานแล้วและไม่ยอมรับภิกษุณี ปัจจุบันจึงมีพุทธบริษัท 3 คือ ภิกษุ อุบาสก อุบาสิกา ซึ่งพระภิกษุหรือเรียกอีกประการว่า ภิกษุสงฆ์ จึงเป็นเสาหลักเป็นที่พึ่งของอุบาสก อุบาสิกา

ภิกษุสงฆ์ต้องทำหน้าที่บพบาทเป็นผู้นำในการเผยแผ่พระธรรมวินัย ยิ่งในสังคมในปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการทะเลาะวิวาท แกร่งแย่งกันบริโภคศีลธรรมของคนปัจจุบันลดน้อยลง หรือมีการละเมิดศีล 5 ไม่มีการรักษาศีลอีกต่อไป สำหรับพระสงฆ์ไทยปัจจุบันนั้นก็มิใช่ว่าออกมาตามสื่อต่าง ๆ ในทางที่ทำให้เกิดเสื่อมศรัทธา มีบางรูป บางกลุ่มจัดทอดกฐินต่างแดน ขยายบัตรและเสริมบริการนำเที่ยว ดูพฤติการณ์หาเงินโดยขยายบัตร การหาเงินขยายบัตร จัดทัวร์ ไม่ใช่กิจหน้าที่ บพบาทของสงฆ์บางแห่งมีฆราวาสเข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจการเกิดคำว่า วัดครั้งหนึ่ง กรรมการครั้งหนึ่ง พัฒนาการเป็นการตลาดขายตรง พระสงฆ์ก็เกิดความละโมภอยากเหมือนคนธรรมดา ประชาชนต้องการสร้างบ้านใหญ่ ๆ พระสงฆ์ก็ต้องการสร้างโบสถ์ วิหารใหญ่โตตาม (ธรรมเกียรติ กัณโธ, 2548, หน้า 33)

พระพุทธองค์ทรงเตือนพุทธสาวกในคณะสงฆ์ให้ดำเนินชีวิตอย่างสมณะที่เรียบง่าย ทรงเตือนไม่ให้เป็นพราหมณ์ คือเจ้าพิธีต่าง ๆ ทรงเตือนให้พึ่งตนเองไม่ให้พึ่งเทวฤทธิ์ หรือไสยเวทวิทยา ซึ่งในสมัยนี้รวมถึงเทคโนโลยีต่าง ๆ ด้วย แต่พุทธสาวกเป็นอันมากพอใจในความเป็นพราหมณ์ จนตั้งตนเป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์ ประกอบไปด้วยฤทธิ์เดชต่าง ๆ จนเข้าไปพัวพันกับอำนาจทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ ถึงกับบางทีความเป็นลัทธิที่มีความละเอียดเป็นพื้นฐาน อย่างที่มีหิริโอตตปะเป็นตัวกำหนดในทางมโนธรรมสำนึก ความเป็นพระเพียงแค่มิผ้ากาสาหวัดสตรีที่ห่อหุ้มกายอันเต็มไปด้วยความเน่าเหม็น ไม่แต่ต่อสุภะของร่างกายเท่านั้น หากยังปิดบังความเป็นลัทธิที่ไม่ละเอียดในทางต่าง ๆ เข้าไปด้วยนี้แลคือบพบาทอันเลวร้ายสุดของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบันที่มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ (ส.ศิวรักษ์, 2557) พฤติกรรมดังกล่าวนี้ไม่ใช่เป็นบพบาทของพระสงฆ์ พระสงฆ์ต้องละความละโมภละสม ผลประโยชน์ส่วนตัวออก ดังที่พระพุทธองค์ทรงสอนว่า “เธอจงตัดความรักของตนเหมือนตัดดอกบัวที่เกิดในสารทกาลจงเพิ่มพูนทางแห่งสันติเท่านั้น” (มหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย 2539, หน้า121) พระสงฆ์ต้องมีบพบาทหน้าที่ 2 ประการ คือ (1) ฝึกตนเองพร้อมกับการเอื้อหนุนผู้อื่น และ (2) เมื่อฝึกฝนตนเองแล้วก็ทำเพื่อผู้อื่นอย่างเต็มที่ (พระธรรมปิฎก, (ป. อ. ปยุตฺโต, 2542)

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการที่พระพุทธศาสนามีอายุยืนยาวมาถึงปัจจุบันนี้ได้ก็เพราะพระภิกษุสงฆ์ได้ทำหน้าที่และมีบพบาทต่อการพระศาสนาจึงเป็นเหตุให้เกิดความสันติสุข สันติภาพ แก่มวลมนุษยชาติ ผู้วิจัยจึงสนใจสันติภาพเชิงพุทธและบพบาทของพระสงฆ์ในการสร้างสันติภาพเพื่อเป็นต้นแบบของบพบาทที่พระสงฆ์จะพึงยึดถือและดำเนินรอยตาม อีกทั้งยังจะเป็นแนวทางให้

ผู้สนใจในบทบาทของพระสงฆ์ได้ศึกษาประเพณีปฏิบัติตาม เป็นเบื้องต้นของการบูรณาการกับวิชาการในศาสตร์อื่น ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดสันติภาพเชิงพุทธ
2. เพื่อศึกษาแนวคิดและบทบาทการ

สร้างสันติภาพของพระสงฆ์ไทย

3. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดและบทบาทการ

สร้างสันติภาพของพระสงฆ์ไทย

คำถามการวิจัย

1. สันติภาพเชิงพุทธเป็นอย่างไร
2. พระสงฆ์ไทยมีแนวคิดและบทบาท

การสร้างสันติภาพอย่างไร

3. พระสงฆ์ไทยมีแนวคิดและบทบาท

เรื่องสร้างสันติภาพเหมือนและแตกต่างกันอย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยจะทำการศึกษาถึงแนวคิดและบทบาทของพระสงฆ์ในการสร้างสันติภาพของพระสงฆ์ไทย และปัจจุบัน ความหมาย ความหมายสันติภาพ ประเภทสันติภาพ โลภียะ ประเภทสันติภาพโลกุตตระ สาเหตุการสร้างสันติภาพและตัวอย่างการสร้างสันติภาพที่ปรากฏในพระไตรปิฎก อรรถกถาแล้วไปศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสันติภาพ

ขอบเขตด้านข้อมูล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพก่อนจะลงพื้นที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจากคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙ อรรถกถา ฎีกา ตำราวิชาการด้านพระพุทธศาสนา ตำราวิชาการจากคณาจารย์ต่างๆ พร้อมทั้ง

หนังสือ บทความ นิตยสาร และงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเล่มนี้เป็นเบื้องต้นก่อนลงภาคสนามสัมภาษณ์ พระสงฆ์จำนวน ๓ รูป ๒ จังหวัด (จังหวัดตาก ๑ แห่ง และจังหวัดเชียงใหม่ ๒ แห่ง) ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและนักเรียน นักศึกษาประชาชนทั่วไปที่มาร่วมกิจกรรมกับพระสงฆ์

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พุทธทาส (2536) กล่าวถึง สันติภาพในแง่มุมต่าง ๆ มีอยู่หลายลักษณะ เช่น สันติภาพด้านวิชาการ สันติภาพ หมายถึง การศึกษาสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ไม่มีธรรมชาติอะไรที่จะวิปริตผิดปกติ ถ้าวิปริต ผิดปกติ ไม่เรียกว่าธรรมชาติ ด้านวิทยาศาสตร์ สันติภาพ หมายถึง ความสมดุลของทุกสิ่ง ที่ประกอบขึ้นเป็นจักรวาล ด้านพุทธศาสนา สันติภาพ หมายถึง ความไม่ปรุ่งแต่ง เป็นภาวะของพระนิพพาน คือ หยุด สงบ นิ่ง ด้านไสยศาสตร์ สันติภาพ หมายถึง ผลของพิธีกรรมต่าง ๆ ด้านการเมือง สันติภาพหมายถึง ไม่มีสงคราม ด้านทหาร สันติภาพหมายถึง ไม่มีการรุกราน ด้านเศรษฐกิจ สันติภาพ หมายถึง ความร่ำรวย ด้านความรู้สึกของคนทั่วไป สันติภาพ หมายถึง วัตถุสงบ หรือจิตสงบ ด้านเวลา

โกวิท อเนกชัย (2537) อธิบายว่า สันติภาพเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นไม่ได้ เพราะถ้ายังสร้างจะกลายเป็นอุปสรรค เป็นเพียงความพิชิตความยุ่งยากเท่านั้น และอธิบายว่า บางทีประเทศชาติของเรา ต้องการวินัย วินัยไม่ใช่กฎเกณฑ์ วินัยเป็นเครื่องประดับประดา ผลักดันให้ศักยภาพที่ซ่อนเร้นได้บรรลุถึงเป้าหมายขั้นสูงหรือสันติภาพเท่านั้น วินัยด้านพระพุทธศาสนา ถือว่า วินัยเป็นรากแก้วของการประพฤติธรรม ปราศจากวินัยเสียแล้วบุคคลจะบรรลุถึงความมีศีลปะชั้นสูงหรือสันติภาพไม่ได้

สมิทพิล เนตรนิมิต (2554) อธิบายบทบาทของพระสงฆ์ หรือพระอรหันต์ บอกกล่าวสิ่งที่ตนได้บรรลุ แล้วชักจูงให้ผู้อื่นให้เดินไปตามอริยมรรค กล่าวคือพระสงฆ์ ปฏิบัติตรงตามคำสอน ปฏิบัติดี ปฏิบัติด้วยความรอบรู้ ท่านมีชีวิตอยู่ท่ามกลางสังคม ซึ่งมุ่งให้พัฒนาตนเอง เมื่อพัฒนาตนเองแล้วจึงได้เกื้อกูลผู้อื่นให้เหมือนกับท่าน ควรคำนึงถึงสภาพแวดล้อมเป็นสำคัญซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาชีวิตของพระสงฆ์ คือ กัลยาณมิตรศึกษาอริยมรรค พระสงฆ์สมัยพุทธกาลมีพระพุทธเจ้าเป็นกัลยาณมิตร พระพุทธเจ้าทรงเป็นครูฝึกมนุษย์ที่ยอดเยี่ยม ผู้ทรงรู้จักความดี และสอนวิธีปฏิบัติไปสู่ความดีพระองค์จึงเป็นแบบอย่างของผู้ปฏิบัติที่ดี

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2554) อธิบายว่า สงฆ์ หมายถึง หมู่ หรือ ชุมชน จำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) อริยสงฆ์ หมายถึง โสดาปัตติมรรคจนถึงพระอรหันต์ (2) สมมุติสงฆ์ หมายถึง ภิกษุหมู่หนึ่ง ตั้งแต่ 4 รูปขึ้นไป ถ้าเป็นภิกษุ 2 รูป หรือ 3 รูป เรียกว่า คณะ ถ้าภิกษุรูปเดียว เรียกว่า บุคคล และอธิบายว่า อริยะ หมายถึง ความเจริญ ความประเสริฐ ความเป็นผู้ไกลจากข้าศึก คือ กิเลส เรียกว่า บุคคลผู้บรรลุธรรมวิเศษ มีโศดาปัตติมรรคเป็นต้น อริยผล หมายถึง ผลอันประเสริฐ มี 4 ขั้น คือ โสดาปัตติผล สกทาคามีผล อนาคามีผล อรหันตผล และอธิบายว่า อริยสัง 4 หมายถึง ความจริงอันประเสริฐ ความจริงของพระอริยะ ความจริงที่ทำให้คน หรือมนุษย์เป็นพระอริยะ มี 4 อย่าง คือ (1) ทุกข์ หรือทุกข์สังจะ (2) สมุทัย หรือสมุทัยสังจะ (3) นิโรธ หรือนิโรธสังจะ และ (4) มรรค หรือ มัคสังจะ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหากำพล คุณงโกโร (2553) กล่าวว่า “ปัจจุบันบทบาทของพระสงฆ์ในการนำชี้นำ

ทางจริยธรรมได้ลดน้อยลงไปบ้าง เพราะวัดไม่ได้เป็นศูนย์กลางของกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนเช่นในอดีตมากเท่าที่ควรทำให้สัมพันธ์ภาพระหว่างพระสงฆ์และเยาวชนมีน้อย เยาวชนในปัจจุบันจึงมีระดับคุณธรรมจริยธรรมค่อนข้างต่ำ และเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาของสังคมในปัจจุบัน ความเป็นจริงพระสงฆ์น่าจะเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือสังคมของชุมชนให้เจริญขึ้นในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านภาวะผู้นำของชุมชนโดยทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่มเพื่อจัดทำโครงการพัฒนาชุมชนด้านการศึกษาทำหน้าที่เป็นวิทยากรบรรยายธรรมะให้แก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป และด้านการปกครองทำหน้าที่อบรมและสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองแก่หน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะทางด้านจริยธรรมคุณธรรมซึ่งจะช่วยขัดเกลาให้ทุกคนเป็นคนดี

พระเทพรัตนสุธี (2553) กล่าวว่า พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญแก่ประชาชนและสังคมมาตลอดไม่ว่าจะเป็นแหล่งให้การศึกษา การอาชีพ การรักษาโรค การพิจารณาตัดสินความ การให้คำแนะนำสั่งสอน และปรึกษาสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจและเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ รวมทั้งกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่รวมอยู่ในวัด ต่อมาบทบาทดังกล่าวได้ลดน้อยลงตามสภาพความเจริญและการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง มีการแบ่งความรับผิดชอบกิจกรรมบางอย่างที่วัดเคยมีบทบาทออกไป เช่น การศึกษา การรักษาพยาบาล ประกอบกับวิถีชีวิตของประชาชนที่รับเอาอารยธรรมทางตะวันตกมากขึ้น กระทั่งความจำเป็นในการประกอบอาชีพทำให้บุคคลที่เคยเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

ภายในวัดลดลงไปด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างวัดและพระสงฆ์กับประชาชนก็ห่างกันขาดการส่งเสริมการให้ความร่วมมือในกิจกรรมการงานบำรุงดูแลรักษาวัดและกิจการในพระพุทธศาสนาเท่าที่ควรส่งผลให้โอกาสของประชาชนที่จะได้ศึกษา

รับรู้หลักธรรมทางศาสนาน้อยลงมีผลให้คุณธรรมจริยธรรมในสังคมเสื่อมลง

พระมหาสุนันท์ สุนนโท (รุจิเวทย์, 2554) กล่าวว่า ปัจจุบันนี้บทบาทของพระสงฆ์เริ่มสูญหายไป เพราะความเจริญแบบตะวันตกเข้ามาสู่สังคมไทยเมื่อประมาณ 70-80 ปีที่ผ่านมา เริ่มจากสังคมเมืองไปสู่สังคมชนบทอย่างไรก็ตามพระสงฆ์ยังคงมีบทบาทมากบ้าง น้อยบ้าง ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงของสังคมแต่ละสังคม โดยเฉพาะในชนบทหรือท้องถิ่นที่ห่างไกลมาก ๆ พระสงฆ์ยังคงมีบทบาทหลายอย่างเหมือนเดิม และเป็นความจริงที่ว่าคนไทยเกือบทุกคนจะต้องกลับเข้าสู่วัดอีกครั้งหนึ่งในวาระสุดท้ายของชีวิต กล่าวคือ เมื่อทุกคนถึงแก่กรรมลงโดยทั่วไปต้องไปทำพิธีฌาปนกิจศพที่วัด จึงสรุปได้ว่า ห่วงชีวิตของพุทธศาสนิกชนต้องเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาตลอดเวลาตั้งแต่สมัยอดีตปัจจุบันและอนาคต จนกว่าพุทธศาสนาจะสูญสิ้นไปจากแผ่นดินไทยอันเป็นที่อยู่ของสังคมไทย

พระครูสาครกิจจานุกูล (วิศิษฐ์ จันทโน, 2554) กล่าวว่า บทบาทหมายถึงพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลซึ่งอยู่ในฐานะหรือตำแหน่งหรือมีสถานภาพอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งสังคมได้กำหนดให้มีหน้าที่ต้องปฏิบัติบทบาท และสถานภาพเป็นสิ่งที่ควบคู่กัน นั่นคือ สถานภาพจะกำหนดว่าบุคคลนั้น ๆ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไรส่วนบทบาทเป็นการปฏิบัติตามหน้าที่สังคมได้กำหนดไว้ในแต่ละสถานภาพ การแสดงบทบาทจะสอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคมในสถานภาพหนึ่ง ๆ บุคคลอาจจะต้องแสดงบทบาทมากมายเมื่อบุคคลอยู่ในบทบาทใดบทบาทหนึ่งแล้วจะต้องกระทำตามบทบาทของตนให้ดีที่สุดเพื่อสร้างคุณค่าให้แก่ตัวเองและสร้างประโยชน์ให้แก่ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศ ตลอดจนมวลมนุษยชาติให้มากที่สุด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยผสมผสานระหว่างเอกสารและคุณภาพมีระเบียบวิธีวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสงฆ์ไทยกับการสร้างสันติภาพ อันประกอบไปด้วยเอกสาร กลุ่มตัวอย่าง ประชากร การเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การศึกษาจากเอกสาร

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารที่เป็นปฐมภูมิ คือ พระไตรปิฎก อรรถกถา ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทพระสงฆ์ตั้งแต่สมัยพุทธกาลแล้ว กลับมาศึกษาเอกสารจากหนังสือหรือตำรา และสื่ออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ไทยในยุคปัจจุบันและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสันติภาพ

เลือกกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ไทยในการสร้างสันติภาพเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเอกสาร ผู้วิจัยต้องลงพื้นที่เข้าไปสังเกตการณ์ ศึกษา เก็บข้อมูล บันทึกข้อมูลด้วยตนเอง

สำหรับกลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาพระสงฆ์ 3 รูปที่มีบทบาทในการสร้างสันติภาพ ผู้วิจัยได้เลือกพระสงฆ์ทั้ง 6 รูป น่าจะเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ครอบคลุมบทบาทของพระสงฆ์ไทยในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงเลือกพระสงฆ์ 6 รูป คือ ได้เลือกพระสงฆ์ไทยที่มีบทบาทโดดเด่นในการสร้างสันติภาพตามเอกสารอีก 3 รูป คือ

1. พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) เป็นพระนักวิชาการนักคิดนักเขียนผลงานทางพระพุทธศาสนารุ่นใหม่มีผลงานทางวิชาการพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก ผลงานของท่านที่เป็นที่รู้จักเช่น พุทธธรรม เป็นท่านเป็นคนไทย

คนแรกที่ได้รับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ จากองค์การยูเนสโก (UNESCO Prize for Peace Education)

2. พระพุทธทาส อินทปัญโญ ผลงานเด่นของทาสพุทธทาสคืองานหนังสือ อาทิ หนังสือพุทธธรรม, ตามรอยพระอรหันต์ และคู่มือมนุษย์ และเป็นสงฆ์ไทยรูปแรกที่บุกเบิกการใช้ศัพท์สมัยใหม่สำหรับการเผยแผ่ธรรมะและได้เสนอแนวคิดสันติภาพที่ง่ายขึ้น

3. พระไพศาล วิสาโล นักคตินักเขียน พระพุทธศาสนารุ่นใหม่ เป็นนักปฏิบัติธรรม และนักบรรยายธรรมที่ผลิตผลงานออกมาในรูปสื่อโทรทัศน์และหนังสือออกมาอย่างสม่ำเสมอในยุคปัจจุบัน ท่านเสนอแนวคิดสันติภาพในการอยู่ในโลกปัจจุบัน ในท่ามกลางแห่งโลกกระแสโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยี

พระสงฆ์ไทยที่มีบทบาทโดดเด่นในการสร้างสันติภาพ ได้เลือกพระสงฆ์ไทยที่เป็นกลุ่มประชากรตัวอย่างในการลงพื้นที่ ด้วยการสัมภาษณ์ สังเกตการณ์ 3 รูป คือ

1. พระประธานาณมูณี เจ้าอาวาสวัดดอนจั่น อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ซึ่งเป็นตัวแทนของพระสงฆ์ไทย ที่มีบทบาทในการสร้างสันติภาพแก่เด็กยากจน เด็กชาวเขา ทั้งความเป็นอยู่และการศึกษาตั้งแต่อนุบาลถึงปริญญาตรี

2. พระครูภาวนาวิรัช เจ้าอาวาสวัดร้าง เปิง อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ซึ่งเป็นตัวแทนของพระสงฆ์ไทยที่มีบทบาทสร้างสันติภาพแก่ภิกษุ สามเณร ชาวพุทธทั่วไป รวมถึงชาวต่างชาติ ด้านการสอน วิปัสสนากัมมัฏฐานตามแนวสติปัฏฐาน 4

3. พระครูสุนทรมนต์ดาคม เจ้าอาวาสวัดวังม่วง ประธานสำนักปฏิบัติธรรมวัดวังม่วง ต.ไ้ม้งาม อ.เมืองตาก จ.ตาก ซึ่งเป็นพระสงฆ์ที่มีบทบาทสร้างสันติภาพแก่ชาวพุทธทั่วไป ด้านเผยแผ่พระธรรม

และอนุรักษปา 700 กว่าไร่ส่งเสริมสัมมาอาชีพและสุขภาพ

เครื่องมือในการทำวิจัย

หลังจากทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร สื่อสารต่าง ๆ แล้ว ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่ได้จากการบทวนวรรณกรรม แนวคิดและทฤษฎีตลอดถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการสร้างคำถามแบบสัมภาษณ์ซึ่งประกอบไปด้วยคำถามเพื่อให้ได้ความรู้และความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับบทบาทพระสงฆ์กับการสร้างสันติภาพ โดยแบบสัมภาษณ์นั้นแบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ (1) ชุดพระสงฆ์ที่สร้างสันติภาพ และ (2) ผู้ถูกกระทำให้เกิดสันติภาพ (ผู้เข้าร่วมกิจกรรม) ก่อนสัมภาษณ์ทุกครั้ง ได้มีการนัดพระสงฆ์ ก่อนล่วงหน้า เพราะพระสงฆ์แต่ละรูปก็เป็นพระเถระ มีกิจกรรมมาก บางครั้งก็ไม่ได้อยู่วัด ไปกิจนิมนต์ เพื่อไม่เสียเวลา ผู้วิจัยจึงนัดก่อนล่วงหน้า แล้วไปสังเกตการณ์ กึ่งร่วมกิจกรรมในบทบาทของพระสงฆ์นั้นด้วย ส่วนนักเรียน นักศึกษา ประชาชน ไม่ได้นัดไว้ล่วงหน้า ในการสัมภาษณ์นั้นผู้วิจัยได้ทำแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง มีคำถามในการสัมภาษณ์ที่ตายตัว มีการเตรียมไว้ก่อนแล้ว มีลำดับขั้นตอนเรียงเหมือนกัน ทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่าง ขณะเดียวกันก็สัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างผสมผสานกันไป เพราะจะทำให้ผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์รู้สึกผ่อนคลาย เป็นกันเอง เป็นมิตรภาพและจะได้ข้อมูลที่ลึกเป็นจริงที่สุด ขณะที่สัมภาษณ์นั้นผู้วิจัยได้บันทึกเสียง บันทึกภาพประกอบกับการสัมภาษณ์ไปด้วย เพื่อมาตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาสังเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเขียนรายงานวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ทราบถึงสันติภาพเชิงพุทธ
2. ได้ทราบถึงแนวคิดและบทบาทการสร้างสันติภาพของพระสงฆ์ไทย
3. ได้ทราบถึงผลการวิเคราะห์แนวคิดและบทบาทการสร้างสันติภาพของพระสงฆ์ไทย

ผลการวิจัย

แนวคิดสันติภาพเชิงพุทธ

คำว่า “สันติภาพ” แปลว่า มีความสงบ และเป็นความสงบ เป็นนามธรรม คือ ความรู้สึกนึกคิดทางด้านจิตใจ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ให้ความหมายไว้ 2 นัย คือ ความสงบและหลุดพ้นเพราะพ้นจากกิเลสทั้งหลาย สันติภาพแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ระดับโลกียะ และระดับโลกุตระ สันติภาพระดับโลกียะ คือ สันติภาพระดับการทำกุศลทั่วไป ได้แก่ การให้ทาน รักษาศีล เจริญสมณะและวิปัสสนา อันทำให้เกิดความสงบสมาธิ สุขทั้งใจและกาย และสันติภาพระดับฌานได้แก่รูปฌาน อรูปฌานเป็นสันติภาพที่มีระดับที่สูงขึ้นกว่า ประณีตกว่ากามาวจรกุศล คือ กุศลที่เป็นความดีในระดับมนุษย์ โดยไม่ได้ผ่านระบบประสาทสัมผัสทางตา หู จมูก ลิ้น กาย เป็นการสกัดจากกามคุณ คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส หรือออกจากอกุศลด้วยสมาธิอันว่าเป็นปิตุสุขที่ประณีตประกอบด้วยสติและอุเบกขาสุขที่ประณีต สันติภาพระดับฌานนี้เป็นสันติภาพที่ต้องเกิดจากการอยู่วิเวก คือ อยู่ปราศจากผู้คน อยู่คนเดียว เกิดจากการทำสมาธิโดยตรง ที่สุดของสันติภาพชนิดนี้คือ มีสติสัมปชัญญะกับ อุเบกขา ที่อยู่ในอรูปฌาน สันติภาพชนิดนี้ก็ถือว่า ยังเป็นสันติภาพแบบชั่วคราว สุขสงบสุขชั่วคราว เรียกอีกอย่างว่า วิขัมภนวิมุตติ หลุดพ้นจากกิเลสได้ชั่วคราว ถ้าจะเข้าไปสู่สันติแบบถาวรหรือสันติชนิดที่เป็นอมตะก็ต้องเข้า

ถึงระดับสันติที่เป็นโลกุตระ สันติภาพระดับโลกุตระ เครื่องมือที่จะเข้าถึงระดับนี้ได้ คือ ปัญญา จึงจะเข้าถึงสันติภาพระดับโลกุตระได้ สันติภาพชนิดนี้เป็นความสงบสุขประณีตกว่าสันติภาพระดับกามาวจรกุศลและฌานกุศล เป็นไปเพื่อบรรลุความสงบถูกต้องความสงบ ทำให้แจ้งความสงบ ธรรมที่เป็นเครื่องถึงสันติภาพมหานิพพานได้ ได้แก่ สติ ปัญญา 4 สัมมปธาน 4 อิทธิบาท 4 อินทรีย์ 5 พละ 5 โพชฌงค์ 7 อริยมรรคมีองค์ 8 ธรรมเหล่านี้ตรัสเรียกว่า สันติบท (ทางสงบ) ตามนบท (ทางปกป้อง) เลณบท (ทางหลีกเร้น) สรณบท (ทางเป็นที่พึ่ง) อภัยบท (ทางไม่มีภัย) อัจจุตบท (ทางที่ไม่จืด) อมตบท (ทางอมตธรรม) นิพพานบท (ทางนิพพาน) หรือโพธิปักขิยธรรม

แนวคิดและบทบาทการสร้างสันติภาพของพระสงฆ์ไทย

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้เสนอแนวคิดเรื่องสันติภาพว่า สันติภาพท่านเสนอแนวคิดเกี่ยวกับสันติภาพพอสรุปได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ สันติภาพภายนอก และสันติภาพภายใน สันติภาพภายนอก ต้องเคารพสิทธิมนุษยชน เคารพกฎหมาย คือ การเคารพและปฏิบัติตามกฎที่ตกลงกันรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ตามเงื่อนไขที่ตกลงกันได้ด้วยดี ต้องอยู่กันด้วยไมตรีหรือเมตตา กรุณาที่ประกอบด้วยปัญญา คือ การอยู่ร่วมกันมองคนอื่นทุกคนชาติ ศาสนาเป็นมิตรกันเรียกว่าเมตตา เห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนร่วมเกิดเมื่อประสบทุกข์เรียกว่า กรุณา และเมตตาและกรุณานั้นต้องมีปัญญามีขันติธรรม เมื่อเกิดปัญหาต้องมีความอดทน อดกลั้นในการรับฟัง การแก้ปัญหาร่วมกัน สันติภาพภายใน เป็นเป้าหมายสูงสุด ต้องขจัดกิเลส 3 ตัว คือ ตัณหา มานะ ทิฏฐิ ด้วยไตรสิกขา คือ ศีล

หมายถึง การฝึกฝนพัฒนาคน ในด้านพฤติกรรมทางกาย วาจา เมื่อมีศีล 5 เป็นหลักประกันแล้วเราก็มีโอกาสที่จะทำความดีขยายกว้างและสูงขึ้น คือ พัฒนาชีวิตต่อไปให้เป็นอารยชน สันติสุขก็เกิดขึ้นกับตนเองเป็นเบื้องต้น สมาธิ หมายถึง การฝึกฝนพัฒนาคนในด้านจิตใจ ไม่วอกแวก ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่หวั่นไหว ไม่มีอะไรรบกวน เรียบ สม่าเสมอ อยู่กับกิจ อยู่กับงาน ความสุขก็เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกขณะ ปัญญา หมายถึง การฝึกฝนคนในเรื่องความรู้ความเข้าใจ ให้เข้าถึงความจริง ความสงบที่เกิดขึ้นจิตใจที่แท้จริง การศึกษานั้นต้องเกิดขึ้นเริ่มต้นจากการใช้ ตา หู ลิ้น กาย ใจ เพื่อการเรียนรู้ที่ถูกต้อง จะต้องทำให้มนุษย์มีชีวิตที่ดีงาม และสังคมมีสันติสุข พร้อมกันนั้นสิ่งแวดล้อมก็จะอยู่ได้ด้วยดี ซึ่งสำเร็จได้ต่อเมื่อมนุษย์พัฒนาการมาถึงขั้นที่สามารถประสานประโยชน์ตนกับประโยชน์ของสังคมเข้ามาเกื้อหนุนกันได้ ส่วนบทบาทที่โดดเด่นของท่าน ๆ เป็นพระสงฆ์ไทยที่มีบทบาทโดดเด่นหลายด้านงานเขียน เช่น พุทธธรรม งานเผยแผ่เช่นการสร้างสันติภาพให้กับโลก จึงได้รับรางวัลหลายสาขาจากมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ นับว่าท่านเกิดมาเพื่อประโยชน์สุขกับชาวโลก

พระพุทธทาส ท่านได้เสนอแนวคิดเรื่องสันติภาพได้ 2 ระดับ คือ (1) สมถะ สันติภาพระดับสมถะ เช่น การถึงซึ่งพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสรณะว่าจะต้องประพฤติและปฏิบัติตาม ครั้นถึงพระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์จนมีจิตใจของตนให้มีความสะอาด สว่าง สงบ วิเวก สงบสันติจากอุปธิ คือ กิเลสชั่วขณะหนึ่ง (2) สันติภาพระดับวิปัสสนา ได้แก่ การที่เราพยายามกระทำอยู่อย่างนี้เรียกว่าเป็นการสร้างบารมี เมื่อมีสติสัมปชัญญะบังคับอนุสัยก็จะไม่เพิ่ม แล้วอนุสัยฝ้ายที่จะไม่เกิดกิเลสนั้นก็เพิ่มขึ้น อนุสัยและอาสวะมันจะลดกำลังลงไป ไม่มีตัวกูของกู ไม่มีความยึดถือเป็นตัวกู

ของกูอีกต่อไป กิเลสอาสวะจะครอบงำได้ ความเป็นประภัสสรนั้นมันก็ถาวร นี่เป็นการบรรลุมรรคผลสันตินิพพาน

ส่วนบทบาทของพระพุทธทาส ท่านมีบทบาทโดดเด่นในการสร้างสันติภาพ คือ บทบาทในการสร้างสันติภาพที่โดดเด่นจากท่านอื่น ๆ 2 ประเภท คือ ด้านหนังสือ เช่นคู่มือมนุษย์ และแสดงเทศนาโวหารแนวปฏิรูปสังคม

พระไพศาล วิสาโล ท่านเสนอ สันติภาพ ท่านได้เสนอแนวคิดการสร้างสันติภาพมี 3 ระดับ ดังนี้ ระดับที่ 1 ต้องสร้างวัฒนธรรมแห่งความดีงาม ประกอบด้วยการเสริมสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือระหว่างผู้คนในโลก การศึกษาเพื่อสันติภาพ จัดทำสื่อเพื่อสันติภาพ ระดับที่ 2 ความกรุณา ขันติธรรม อหิงสาและการให้อภัย สันติภาพนั้นจะมีพลังได้ก็ต่อเมื่อมีคุณธรรมดังกล่าวเป็นพื้นฐาน ไม่มีอะไรที่สามารถเอาชนะความโกรธเกลียด และพยาบาท ได้ดีเท่ากับความกรุณา ขันติธรรม อหิงสา และการให้อภัย พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เน้นคุณธรรมดังกล่าวมาก ระดับที่ 3 เข้าถึงจิตวิญญาณแห่งพุทธศาสนาด้วยสติและปัญญา การเข้าถึงจิต วิญญาณของพุทธศาสนา สามารถลดละความเห็นแก่ตัว จนเกิดกรุณาและความใจกว้าง มีสติและปัญญารู้เท่าทันความติดยึดหรืออุปาทานต่าง ๆ ท่านมีบทบาทในการสร้างสันติภาพเด่น ๆ 3 เรื่อง คือ (1) ธรรมยาตรา ท่านจัดกิจกรรมธรรมยาตร เดินอย่างมีสติมาเป็นเครื่องมือในการรณรงค์ ท่านยังเดินธรรมยาตรใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัจจุบันท่านยังทำได้สร้างสันติภาพอย่างต่อเนื่อง (2) บริโศคนิยม ท่านสอนให้บริโศคอย่างมีสติ และ (3) มรณานุสสติหรือก่อนตาย

พระประธานาณูญี ท่านจึงกล่าวว่า สันติภาพ มี 3 ระดับ คือ (1) สันติภาพระดับต้น คือ ศีล ท่านอธิบายศีลว่าเป็นเรื่องปกติของสังคมไม่

ว่าชาติไหน ศาสนาไหนก็ต้องรักษาศีล สำหรับชาวพุทธ ต้องรักษาศีล 5 เป็นรากเหง้าของสันติภาพ (2) สันติภาพระดับกลาง คือ สมาน การทำสมาธิภาวนานั้นจะมีประสิทธิภาพได้ดีเยี่ยม ต้องมีศีลเป็นพื้นฐาน สมานนี้เป็นการจัดระบบสารการรับรู้ก่อนจะตัดสินใจใช่ไม่ใช่ ก่อนจะตัดสินใจว่าใช่หรือไม่ใช่ สมานสันติภาพเกิดขึ้นภายในจิตใจของเรา และ (3) สันติภาพระดับสูงสุด คือ วิปัสสนาปัญญา สันติภาพชนิดนี้เป็นเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา วิปัสสนานี้มีหน้าที่เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของมนุษย์ สังคม สิ่งแวดล้อม เป็นสันติภาพระดับสูงสุด เพราะวิปัสสนาปัญญา มีหน้าที่กำจัดโลภะ โทสะ โมหะโดยตรง ท่านมีบทบาทในการสร้างสันติภาพที่โดดเด่น 2 ประเภท คือ (1) สังคมสงเคราะห์ ท่านรับผิดชอบเด็กด้อยโอกาสประมาณ 700 คน ต้องการรับบริจาคสิ่งของเครื่องใช้ (มือหนึ่งมือสองก็ได้) และอาหาร จำนวนมากโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กด้อยโอกาสเด็กกำพร้า และเด็กยากจน โดยใช้หลัก ศีล สมาน ปัญญา ในการดำเนินชีวิต และ (2) การศึกษา ท่านให้การศึกษาดั้งแต่ระดับเตรียมอนุบาล อนุบาล ประถม ไปจนถึงระดับอาชีวะ (อยู่ในเขตวัดดอนจั่น) และส่งเรียนต่อปริญญาตรีที่

พระครูภาวนาวิรัช ท่านได้เสนอเรื่องสันติภาพแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) ระดับโลกียะ และ (2) ระดับโลกุตตระ ท่านได้อธิบายสันติภาพทั้ง 2 ระดับ คือ (1) สันติภาพระดับโลกียะ สันติภาพระดับนี้ได้มาด้วยกระแสแห่งกุศลแบ่งออกเป็น 2 คือ ทาน และศีล (2) สันติภาพระดับโลกุตตระ หรือสันติภาพระดับภาวนา สันติภาพชนิดนี้ไม่มีในสังคมโลกทั่วไป เป็นสันติภาพแนวพุทธศาสนาเท่านั้น ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าค้นพบ โดยใช้กระบวนการของสติปัฏฐาน 4 คือ กาย เวทนา จิต ธรรมเป็นเครื่องมือในการเข้าถึง

เป็นสันติภาพที่ดับทุกข์ ความขัดแย้งอย่างยั่งยืน สันติภาพระดับโลกุตตระนี้ ต้องปฏิบัติไปตามโพธิปักชยธรรม 37 ประการ โดยการกำหนดสติปัฏฐาน 4 เป็นเบื้องต้น บทบาทที่โดดเด่นของท่านคือสอนกัมมัฏฐานแนวสติปัฏฐาน 4 สอนไม่ให้ยึดติดเน้นการปล่อยวาง ไม่เรียกร้องปัจจัยจากศิษย์ แก่ชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นจำนวนมากต่อไป

พระครูสุนทรมนิตาคุณ ท่านได้แบ่งสันติภาพแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ทาน ศีล ภาวนา สันติภาพระดับทาน การให้ทานในแนวคิดของท่าน คือ ให้แบบไม่เลือกชั้นชั้นวรรณะ ท่านไม่เจาะจง สันติภาพในระดับทาน แนวคิดของท่านต้องประกอบด้วย คน สัตว์ ป่า ที่อยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ จึงจะเกิดสันติภาพอย่างยั่งยืน สันติภาพระดับศีล การที่จะให้คนมีศีล เราต้องให้เขามีกินก่อน พอมีกินเขาจึงจะนำมาถวายพระ พระที่วัดมีจำนวนมาก แต่ก็มีญาติโยมนำภัตตาหารมาถวายอย่างต่อเนื่อง พระสงฆ์ก็เกิดสัปปายะที่จะรักษาศีล ปฏิบัติธรรมการสร้างสันติภาพระดับศีล ทุกวันพระโดยเฉพาะวันเข้าพรรษาจะมีชาวบ้านทุกเพศทุกวัย มีเยาวชนสมานรักษาศีลจำนวนเยอะมาก สันติภาพระดับภาวนา พระสงฆ์อยู่กับป่า จึงรักษาศีล ปฏิบัติธรรมได้ดี ถ้าเราไม่รักษาป่า จะเอาสิ่งแวดล้อมที่ดีมาได้อย่างไร การรักษาป่าจึงเอื้อต่อการรักษาศีล ปฏิบัติธรรม เจริญภาวนา เมื่อมีป่า มีศีล เจริญภาวนา สันติภาพจึงเกิดขึ้นได้ ท่านมีบทบาทโดดเด่นในการสร้างสันติภาพ 3 ด้าน คือ คน สัตว์ และอนุรักษ์ป่า ซึ่งมีพื้นที่ 700 กว่าไร่

สรุปผลการวิจัย

ผลจากวิเคราะห์แนวคิดและบทบาทของพระสงฆ์ไทยทั้ง 6 รูป พบว่า สิ่งที่เหมาะสมในเรื่องของความขัดแย้ง ทุกรูปล้วนแล้วแต่กล่าววาทัณหา โลภะ เป็นต้นเหตุแห่งความขัดแย้งซึ่งก็ไป

สอดคล้องกับคำสอนของพระพุทธเจ้าที่พระองค์ตรัสว่า เหตุแห่งปัญหาทุกข์ความขัดแย้ง คือ สมุทัยสัง ได้แก่ ความอยาก พอกล่าวถึงสันติภาพตัวแก้ปัญหาก็แท้จริง ทุกูปกล่าวเหมือนกันคือ ปัญญา ความต่าง คือ พระพรหมคุณาภรณ์ กล่าวถึงไตรสิกขา พระพุทธทาสกล่าวถึงสมณะและวิปัสสนา พระไพศาลกล่าวถึงกรุณา ขันติ อหิงสา อันเป็นโอวาทปาฏิโมกข์ พระนาถประชา牟尼กล่าวถึงไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา และสิทธิมนุษยชน ส่วนพระครูภาวนาวิรัชและพระครูสุนทรมนตาคม กล่าวถึงเรื่องทาน ศีล ภาวนา (อนุพุทธิกถา) จึงสรุปได้ว่า สาเหตุแห่งความขัดแย้งเกิดจากการทุศีล ทุกฺขิ ความยึดถือความเห็นของตนเองเท่านั้น และตัณหาหรือโลภะหรือ ความไม่สันโดษ การสร้างสันติภาพนั้นต้องประกอบด้วยการรักษาศีล เมตตา กรุณา ขันติ ภาวนาปัญญา

ในเรื่องของบทบาทที่เหมือนกันทุกรูปแล้วแต่เป็นพระนักเผยแผ่ปาฐกถา ที่แตกต่างกันและโดดเด่น คือ พระพรหมคุณาภรณ์ เป็นพระสายวิชาการ พระพุทธทาสแสดงธรรมแนวปฏิรูปสังคม ปฏิรูปความคิด ส่วนพระไพศาลเน้นเรื่องการสัจจะแสดงธรรมเสนอแนวคิดตามที่ต่าง ๆ พระสงฆ์ไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ บทบาททั้ง 3 รูปแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง พระนาถประชา牟尼 โดดเด่นเรื่องสังคมสงเคราะห์ พระครูภาวนาวิรัชเน้นเรื่องสอนกัมมัฏฐาน พระครูสุนทรมนตาคมอนุรักษ์ป่าสิ่งแวดล้อม ทุกูปล้วนแล้วแต่มีแนวคิดและบทบาทเป็นไปตามพระธรรมวินัยของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า น่ายกย่องและเป็นแบบอย่างที่น่าศึกษาและปฏิบัติตามเป็นอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะโดยทั่วไป

1. สังคมควรให้ความสำคัญใส่ใจศึกษาเรื่องสันติภาพเชิงพุทธ: แนวคิดและบทบาทการสร้างสันติภาพของพระสงฆ์ไทยที่สอดคล้องกับคำ

สอนของสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยแท้จริง

2. ผู้นำทางการศึกษาควรให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าว จะส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเข้าถึงสันติภาพที่ถาวรโดยรวดเร็วถูกต้องเหมาะสมมากที่สุดทั้งด้านระดับปริยัติศึกษาและระดับปฏิบัติศึกษา ทำให้ผู้เรียนเกิดสติปัญญาที่แก่กล้า รู้ทันเห็นแจ้งแทงตลอดเกี่ยวกับความสงบหรือสันติภาพถาวรภายในจิตของตนเองและผู้อื่น ทั้งระดับสมมุติสัจจะ ระดับปรมาตถสัจจะ ระดับโลกียะและระดับโลกุตระต่อไป

3. ด้านผู้บริหารควรให้ความสำคัญ และควรส่งเสริมด้านการจัดหาหรือจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าว ส่งผลทำให้เกิดสันติภาพแบบถาวรตลอดไป

4. ด้านการจัดทำหลักสูตรผู้ที่มิชอบบทาหน้าที่ในการจัดทำหลักสูตรให้ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญทางพระพุทธศาสนาโดยตรง เพราะว่าผู้เรียนจบการศึกษาจะส่งผลให้ผู้เรียนได้ดำเนินชีวิตอย่างเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ พบความสงบสุขที่แท้จริงในจิตตนเอง

5. ด้านสื่อการเรียนการสอน ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องควรจัดหาและตั้งงบประมาณแต่ละปีการศึกษาให้เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน เกี่ยวกับเนื้อหาที่ส่งเสริมความสงบภายในจิตตนเองให้เหมาะสมมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับโลกหรือความอยากที่ไม่มีที่สิ้นสุด เพราะเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความทุกข์หรือปัญหาด้านต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ที่เรียกว่า เป็นสมุทัยสังจะในอริยสัจ 4 เพื่อจะเข้าถึงความสงบหรือสันติภาพ ได้สะดวกมากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาสติและปัญญาในพระพุทธศาสนาเถรวาท เพราะสติเป็นองค์อริยมรรคองค์ 8 ที่จะนำไปสู่ความสงบเกิดสันติภาพได้โดยเด็ดขาด

เอกสารอ้างอิง

- พระครูสาครกิจจานุกูล (วิศิษฐ์ จันทโน). (2554). *ความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์: กรณีศึกษาพระสงฆ์อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุวัฒน์ สุนนโท (รุจิเวทย์). (2554). *ความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเทพรัตนสุธี. (2553). *บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองของจังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหากำพล คุณงกโร. (2553). *ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการอบรมจริยธรรมแก่เยาวชนในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- โกวิท อเนกชัย. (2537). *ความรักและสันติภาพ*. เชียงใหม่: มิ่งเมือง
- พุทธทาส. (2536). *สันติภาพของโลก (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.
- ธรรมเกียรติ กันอริ. (2542). *วิถีทรรศน์ ชุดโลกาภิวัตน์ พุทธวิบัติ?*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- มหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย. (2539) *พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 25/285*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2542). *มองสันติภาพโลกผ่านภูมิหลังอารยธรรมโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2554). *พจนานุกรมศาสนา*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.
- ส. ศิวรักษ์. (2557). *บทบาทของพระสงฆ์ไทยในยุคปัจจุบัน*. ค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2557.
- จาก <http://www.oknation.net/blog/dek/2008/09/14>
- สมิทธิพล เนตรนิมิต. (2554). *วิถีชีวิตและบทบาทของพระสงฆ์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ-